

M E M O R A N D U M
~DEMOS VZW 2014~

WILZUN

ERVOER

WIJ ZIJN ERVOOR
Memorandum Dēmos vzw (2014)

Dit is een publicatie van Dēmos vzw,
kenniscentrum voor participatie en democratie

Verantwoordelijke uitgever: An De bisschop
Eindredactie: Lisa Schouppe & Bart Rogé
Redactie: Bart Rogé, An Van den Bergh, Kris De Visscher,
Tatjana Van Driessche, Mehdi Maréchal, Inge Van de
Walle en Nizar Ujayli
Vormgeving: Yana Jitomirskaya
Redactiesecretariaat: Wendy Heymans
redactie@demos.be
Zetwerk en druk: Drukkerij Bulckens
Gedrukt met vegetale inkt op
gerecycleerd papier

MEMORANDUM
~DEMOS VZW~

WIJ ZIJN
ERVOOR

*

*De passage "Wij zijn ervoor" valt halverwege de performance 'Lecture For Every One' van Sarah Vanhee. De lezing vertrekt vanuit de premisse dat we in één wereld leven, vormgegeven door de spanning tussen collectief en individu. De passage

roept op om die premisse vast te houden en bereid te zijn om te luisteren hoe iemand die éne wereld verbeeldt alvorens beslissingen te nemen. Zie ook: <http://lectureforeveryone.be/>

MEMORANDUM ~ONS ENGAGEMENT~

Dēmos vzw is een van de drie transversale participatie–instellingen die de Vlaamse Regering subsidieert binnen het Participatiedecreet. Sinds 2008 zetten we in op vernieuwing en verdieping van de participatie van kansengroepen in de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport. Samen met participanten, organisaties, lokale besturen en de Vlaamse overheid verzekeren we de maatschappelijke inbedding en publieke waarde van cultuur, jeugdwerk en sport. Samen zorgen we er voor dat een steeds breder wordende groep kan deelnemen aan het rijke aanbod in deze sectoren en het ook mee vorm geeft. In dit memorandum – naar aanleiding van de Vlaamse, federale en Europese verkiezingen in mei 2014 – schuiven we enkele punten naar voor waar we in de toekomst extra aandacht voor vragen en waarover we graag expliciet in dialoog gaan met beleidsmakers.

Maar dit memorandum is tegelijk ook een oproep aan professionals en burgers. De publieke waarde die we aan cultuur, jeugdwerk of sport toeschrijven, definiëren en produceren we samen. De sterkste schouders naast de zwakste, de luidste stemmen naast die stem die we zelden horen. Een belangrijke doelstelling van onze wer-

king is daarom om met steeds meer mensen vorm te geven aan cultuur, jeugdwerk en sport. In dialoog met of vanuit mensen die in armoede leven, etnisch–cultureel diverse groepen of mensen met een beperking worden nieuwe praktijken ontwikkeld. Met hen verkennen we inzichten en randvoorwaarden die op hun beurt beleidsmakers en professionals in de sectoren oriënteren en stimuleren. Het is hun stem die cultuur, jeugdwerk en sport in beweging brengt.

Dat is de kern die we met dit memorandum willen meegeven: het is een veelheid aan maatschappelijke actoren – zoals burgers, verenigingen, organisaties én overheden – die in wisselende samenstelling en over beleidsdomeinen heen het maatschappelijk belang en de relevantie van cultuur, jeugdwerk en sport opbouwen en vernieuwen. We willen ons de komende jaren blijven engageren om – vanuit het perspectief van kansengroepen – die veelsoortigheid van samenwerkingen tussen verschillende actoren en sectoren aan te jagen. Als transversale participatie–instelling zijn we een ongebonden kennispartner. We werken als verbinder, bruggenbouwer en coalitievormer. In die rol zijn we uniek in het Vlaams landschap.

MEMORANDUM ~INHOUDSTAFEL~

DE UITDAGINGEN	7
WICKED PROBLEMS – maatschappelijke uitdagingen aanpakken COALITIEDENKEN – vertrouwen, open en wendbaar COMMONS – zoeken naar een nieuwe waardeoriëntatie	
EEN STERK PARTICIPATIEBELEID	9
MAAKT MENSEN STERKER GARANDEERT MEER EN EERLIJKE KANSEN GEEFT RUIMTE AAN NIEUWE COALITIES	
HET PARTICIPATIEDECREET	10
PARTICIPATIEPROJECTEN KANSENGROEPEN – instrument én signaal LOKALE NETWERKEN VRIJETIJDSPARTICIPATIE – werkvorm met impact SECTORALE PROEFTUINEN – beleidsoverschrijdende ruimtes HET FONDS VRIJETIJDSPARTICIPATIE – andere en verhoogde financiering	
JEUGD	11
ARMOEDE – een gericht kader en sterkere ondersteuning CULTUUR – ondernemerschap van jongeren erkennen en versterken (SUPER)DIVERSITEIT – urgentie van onderuit	
SPORT	12
(SUPER)DIVERSITEIT – ruimte om een maatschappelijke rol op te nemen VERENIGEN – kies voor sociale clubondersteuning MEER EERLIJKE KANSEN – bruggenbouwers tussen clubs en andere partners	
KUNST/CULTUUR	13
NABIJHEID – kiezen voor een bredere cultuurpraktijk MAATSCHAPPELIJKE INBEDDING – experiment in tussenruimtes TALENT – (h)erken en empower nieuwe makers	
EXTRA AANDACHT	14
PERSONEN MET EEN HANDICAP – focus opnieuw aanscherpen SECTORALE BOVENBOUW – partner in innovatie DUURZAAMHEID – een opdracht voor iedereen	

**HET IS EEN VEELHEID AAN
MAATSCHAPPELIJKE ACTO-
REN DIE IN WISSELENDE
SAMENSTELLING EN OVER
BELEIDSDOMEINEN HEEN HET
MAATSCHAPPELIJK BELANG
EN DE RELEVANTIE VAN CUL-
TUUR, JEUGDWERK EN SPORT
OPBOUWEN EN VERNIEUWEN.**

MEMORANDUM ~DE UITDAGINGEN~

WICKED PROBLEMS – maatschappelijke uitdagingen aanpakken

Wicked problems, zo noemen ze over het kanaal de belangrijke maatschappelijke uitdagingen waarmee we vandaag geconfronteerd worden. De groeiende kloof tussen arm en rijk, de opwarming van de aarde, de superdiversiteit in onze steden... Ze lijken onoverbrugbaar. Maar wonderwel blijft niemand bij de pakken zitten. Er is een brede beweging op gang gekomen. Innovatieve praktijken brengen ons tot nieuwe inzichten, sleutelen aan structuren en doen denkbeelden kantelen. Vele actoren zijn betrokken en werken op elkaar in. Zo ook de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport. De dagdagelijkse realiteit dwingt hen antwoorden te formuleren op deze uitdagingen. Als kenniscentrum kaderen we, samen met sectoractoren, deze maatschappelijke uitdagingen om ze te vertalen naar nieuwe organisatie- en praktijkontwikkelingen. Dit vraagt om een overheid die niet blind is voor de sociaaleconomische breuklijnen die ook doorheen de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport lopen, en om beleidsvoering die sectororganisaties bekrachtigt in hun maatschappelijke rol. Daarom stellen we voor dat overheden de aanpak van een aantal specifieke maatschappelijke uitdagingen gericht als beleidsprioriteiten formuleren.

COALITIEDENKEN – vertrouwen, open en wendbaar

Er is een bestuurlijke transitiebeweging aan de gang die de verhoudingen in de samenleving tussen overheid, gesubsidieerde organisaties en de (georganiseerde) burger verandert¹. Aan de ene kant zien we dat de overheid vaker een beroep doet op de zelfredzaamheid van burgers en taken oriënteert richting 'civil society'. Aan de andere kant zien we steeds meer actief burgerschap: groepen burgers die op eigen initiatief actief gaan ondernemen in het publieke domein. We zien veelsoortige samenwerkingen ontstaan waarin elke actor zich moet

(her)positioneren in netwerkverbanden of coalities. Het gaat steeds minder om het zelf ontplooiën van acties en steeds meer om 'het zich verhouden tot', cocreatie en coalitiedenken. Dit vraagt om vertrouwen, openheid en wendbaarheid in beleidsvoering, zowel van een overheid als van sectororganisaties om maatschappelijke uitdagingen in bredere coalities aan te kunnen pakken. Daarom vragen we dat overheden beleidsprioriteiten vanuit een integrale visie formuleren en samenwerking over beleidsdomeinen heen stimuleren.

COMMONS – zoeken naar een nieuwe waardeoriëntatie

Recent onderzoek² kadert de waarde en betekenis die we als samenleving toekennen aan cultuur (jeugdwerk en sport) in sociaalpolitieke verschuivingen en geeft aan dat Vlaanderen zich wel eens op een kantelmoment zou kunnen begeven. Het lijkt alsof we moeten kiezen tussen ofwel een individuele, ofwel een socialiserende gebruikswaarde van cultuur, jeugdwerk en sport. Terwijl we net zo goed 'het gemeen' (the common in het Engels) naar voor kunnen schuiven als betekenisgever in onze praktijken. Het organiseren en participeren in de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport voedt voortdurend het gemeen, en geeft zo vorm aan samenleven in gemeenschap. Deze invalshoek wijst ons op verschillende – vaak tegenstrijdige – dynamieken die tegelijk spelen in onze alledaagse professionele praktijk en die waarde geven³. Het bepleit tegelijk meer verscheidenheid en dynamiek in onze sectoren. Dit vraagt om een nieuwe waardeoriëntatie, zowel van een overheid als van sectororganisaties om de maatschappelijke rol van cultuur, jeugdwerk en sport te kunnen blijven actualiseren. Daarom vragen we dat overheden meer in dialoog treden met sectororganisaties om interpretaties van decretale kaders, definities en (beoordelings)criteria af te stemmen op de dagdagelijkse praktijk en gewenste evoluties.

**EEN STERK PARTICIPATIEBE-
LEID MAG ZICH DAAROM NIET
BEPERKEN TOT HET HALFDUIS-
TER VAN DE MARGE, MAAR
WERKT ALS EEN BREEKIJZER
VOOR VERANDERING BIN-
NEN DE SECTOREN CULTUUR,
JEUGDWERK EN SPORT.**

WIJ ZIJN ERVOOR ~EEN STERK PARTICIPATIEBELEID~

Het decretaal kader waarin Dēmos actief is oriënteert ons in de eerste plaats op kansengroepen en maatschappelijke kwetsbaarheid. Naar toekomstige beleidsvoering lijkt 'precariteit' ons een meer urgente typering. 'Precariteit' wijst ons op de onderlinge afhankelijkheid en kwetsbaarheid van grote groepen in onze samenleving, maar brengt ook twee belangrijke aspecten onder de aandacht. Enerzijds de willekeur waarmee precariteit toeslaat. Trof bestaansonzekerheid voorheen de 'marge', dan schuift dat vandaag langzaam op naar het centrum. Anderzijds wijst toenemende precariteit ook op de afname van bemiddeling en representatie van deze groep in alle domeinen, zo ook in cultuur, jeugdwerk en sport. Beide aspecten bepleiten een sterk Vlaams participatiebeleid waarin de democratische (politieke) betekenis van cultuur, jeugdwerk en sport wordt onderkend. We bepleiten een flankerend participatiebeleid dat de belangen van precare groepen weerspiegelt en vertegenwoordigt. Maar een sterk participatiebeleid mag zich daarom niet beperken tot het halfduister van de marge, maar werkt als een breekijzer voor verandering binnen de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport. In deze optiek formuleren we drie doelstellingen voor het Vlaams participatiebeleid.

MAAKT MENSEN STERKER

De corebusiness van een Vlaams participatiebeleid is bij uitstek het sociale, het stimuleren van praktijken om aan integratie en burgerschapsontwikkeling te doen. Via cultuur, jeugdwerk en sport wordt ingezet op processen van sociale inclusie en emancipatie. Maar een sterk participatiebeleid laat zich niet vereenzelvigen met een sociaal of welzijnsbeleid. Dēmos bepleit een participatiebeleid dat de intrinsieke waarde van cultuur, jeugdwerk en sport centraal plaatst. Participatie aan cultuur, jeugdwerk en sport kan mensen empoweren. Dit veronderstelt dat er, naast aandacht voor de inclusie en de integratie van precare groepen in het

bestaande aanbod, meer aandacht is voor kwaliteit en bruikbaarheid van het aanbod, de werkvormen en principes die organisaties hanteren⁴. In deze optiek is het belangrijk dat een participatiebeleid ook inzet op kennis- en competentieontwikkeling van professionals én vrijwilligers.

GARANDEERT MEER EN EERLIJKE KANSEN

Precariteit en uitsluiting gaan sterk samen. Een sterk participatiebeleid garandeert daarom in de eerste plaats meer en meer gelijke mogelijkheden voor precare groepen om te participeren in de sectoren cultuur, jeugd en sport. Met de focus op eerlijke kansen verschuift de focus van een participatiebeleid van toeleiding en bemiddeling naar het bekrachtigen van nieuwe initiatieven. Daarom bepleit Dēmos een participatiebeleid dat initiatieven van precare groepen waardeert, stimuleert en ondersteunt. Dit veronderstelt moed van een overheid om verworvenheden uit het verleden kritisch tegen het licht te houden en structurele ongelijkheden aan te pakken. Maar ook moed om te investeren in onzekere bottom-up dynamieken.

GEEFT RUIMTE AAN NIEUWE COALITIES

Organisaties die het engagement willen aangaan om antwoorden te formuleren op maatschappelijke uitdagingen zullen dat meer en meer in partnerschap moeten doen. Dat verhoogt niet alleen hun draagkracht, maar ook hun impact. Een sterk flankerend participatiebeleid moet ruimte bieden voor experiment, leren en het opschalen van initiatieven. Dit veronderstelt regelluimte en een overheid die ook oog heeft voor potentiële samenwerkingsverbanden die buiten de grenzen van de sectoren vallen. Eerder dan een toetsingskader of sjabloon moet een sterk participatiebeleid een flexibel interpretatiekader worden dat een kritische laboratoriumfunctie vrijwaart.

WIJ ZIJN ERVOOR ~HET PARTICIPATIEDECREET~

PARTICIPATIEPROJECTEN KANSEN- GROEPEN – instrument en signaal

Deze projectoproep is een krachtig instrument om initiatieven van of gericht op de participatie van preciaire groepen te ondersteunen. Het spreekt daarom voor zich dat de Vlaamse Regering de decretaal bepaalde budgetten voor deze projecten integraal vrijwaart. Deze projecten hebben een belangrijke signaalfunctie naar de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport. Ze wijzen op opportuniteiten en tonen vernieuwing. In de beoordelingsprocedure bepleiten we daarom een grotere rol van sectoractoren, ook omdat duurzaamheid een belangrijk criterium wordt. Deze subsidieelijn is in de eerste plaats een ‘flankerend’ instrument, een stimulans voor verandering in de sectoren. De ontwikkeling en de beoordeling van deze projecten moet daarom transparanter en meer in dialoog gebeuren met initiatiefnemers, sectoractoren en de overheid.

LOKALE NETWERKEN VRIJETIJDSPARTICIPATIE – werkvorm met impact

De lokale netwerken vrijetijdsparticipatie voor mensen in armoede zijn een werkvorm met impact omdat ze autonoom en in dialoog met alle betrokken partners acties kunnen opzetten die nauw aansluiten op de lokale noden. Om de verdere en evenwichtige spreiding van lokale netwerken te garanderen zijn nieuwe beleidsimpulsen nodig. Kleinere gemeenten hebben nood aan een duidelijk wetgevend kader en financiële stimuli om hun afsprakennota binnen een intergemeentelijke samenwerking te kunnen kaderen. De verdere uitrol van de UITpas vraagt om een evenwichtige benadering. Een sterk participatiebeleid mag zich niet beperken tot het louter wegwerken van financiële drempels. Daarom bepleit Dēmos lokale netwerkvorming als voorwaarde bij het invoeren van de UITpas. Dit moet de noodzakelijke dialoog met mensen in armoede en de samenwerking

tussen vrijetijdsactoren, lokale diensten en het OCMW garanderen. In de uitrol van de UITpas krijgen armoedeverenigingen een belangrijke rol op het vlak van toeleiding. Het is essentieel dat ze financiële middelen ontvangen om die rol als gelijkwaardige partner op te nemen.

SECTORALE PROEFTUINEN – beleids- overschrijdende ruimtes

Het Participatiedecreet gaf de Vlaamse overheid de mogelijkheid om gedurende maximaal 3 jaar proeftuinen (experimentele projecten) op te zetten. Bij de recente herziening van het decreet werden de proeftuinen geschrapt. Dēmos betreurt dit en bepleit daarom dat toekomstig beleid ruimte maakt voor beleidsdomeinoverschrijdende experimenteeruimtes die praktijkontwikkeling naar preciaire groepen stimuleert. Deze regelluwe zones enten zich best op concrete contexten, waar sectoractoren en experts een begeleidingsopdracht opnemen en instaan voor de disseminatie van de opgedane kennis.

HET FONDS VRIJETIJDSPARTICIPATIE – andere en verhoogde financiering

Het Fonds Vrijetijdsparticipatie komt financieel tussen in lid- en ticketprijzen zodat mensen in armoede kunnen deelnemen aan cultuur-, jeugd- of sportactiviteiten. De laatste jaren steeg zowel hun aantal lidorganisaties als het aantal individuele aanvragen. We voorzien dat in september van dit jaar de middelen uitgeput zullen zijn. Vanuit deze vaststelling, en bijkomend in de optiek van de verdere uitrol van de UITpas, dringt zich een structureel andere en verhoogde financiering van het Fonds op. Daarnaast is er hoge nood aan strategische afstemming tussen verschillende beleidsdomeinen: jeugd, cultuur, sport alsook toerisme en welzijn, en dit vanuit een langetermijnperspectief op vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede.

WIJ ZIJN ERVOOR ~JEUGD~

ARMOEDE – een gericht kader en sterkere ondersteuning

Het lokale jeugdbeleid zet sterk in op de participatie aan het jeugdwerk van kinderen en jongeren in precare situaties. Deze focus is terecht en bracht het veld in beweging. Maar het kader is vaag en praktijkvernieuwing zeer beperkt. Wil het brede jeugdwerk bruikbaar en betekenisvol zijn voor kinderen (en gezinnen) in armoede dan is een gericht kader en een sterkere ondersteuning vanuit verschillende bovenbouworganisaties nodig. Het Vlaams beleid kan een integrale benadering en de evolutie naar werken in netwerkverbanden stimuleren. Daarnaast is een gericht stimuleringsbeleid nodig naar werkingen in vakantieperiodes en naar informatiestrategieën die het vrijetijdsaanbod bekend maken via de welzijns- en (jeugd) zorgsector.

CULTUUR – ondernemerschap van jongeren erkennen en versterken

Jeugdcultuur is in de eerste plaats die cultuur die jongeren smaken, maken en uitdragen. Nog te vaak worden jongeren vanuit jeugdwerk – en cultuur – een aanbod toegeschoven dat moeizaam aansluit op de verscheidenheid in cultuurbelevingen van jongeren. Maar er bestaat veel meer buiten de geijkte structuren. Dēmos bepleit een beleid die het cultureel en artistiek ondernemerschap van jongeren erkent en versterkt. Via microbudgetten en het stimuleren van ‘vrijplaatsen’ kan de Vlaamse overheid (amateur)kunsten, jeugd- en cultuuractoren dichter bij elkaar brengen⁵. Het lokale jeugdbeleid alludeert ook op lokale samenwerkingsverbanden tussen onderwijs, welzijn, cultuur en jeugd. Zonder duidelijk stimuleringsbeleid vanuit deze sectoren blijft dit dode letter.

(SUPER)DIVERSITEIT – urgentie van onderuit

Het idee dat kinderen en jongeren met een migratieachtergrond uiteindelijk zullen aansluiten op het mainstreamaanbod is niet langer relevant. Het groot personeelsverloop en de centrale rol van vrijwilligers maakt dat ‘interculturaliseren’ in de jeugdsector kabbelt maar geen momentum vindt. Ondertussen zijn in de marge heel wat jeugdwerkinitiatieven ontstaan die gericht inspelen op vragen en noden van deze kinderen en jongeren⁶. Dēmos bepleit dan ook een volwaardige erkenning en ondersteuning van deze initiatieven. Hierbij staan we op een scharniermoment. Deze initiatieven spelen een belangrijke rol in de sociaaleconomische en sociaal-culturele emancipatie van diverse groepen, maar worden hiervoor nagenoeg niet erkend. Toekomstig beleid moet inspelen op dit urgentiebesef en verder bouwen op initiatieven van onderuit.

WIJ ZIJN ERVOOR ~SPORT~

(SUPER)DIVERSITEIT – ruimte om een maatschappelijke rol op te nemen

We moeten sportclubs sterker maken om aansluiting te vinden bij de superdiversiteit in onze samenleving. Het huidige beleidskader staat onder spanning en is vervreemd van deze realiteit. Dēmos bepleit een sportbeleid dat in die richting keuzes maakt en verandering toelaat. Sportfederaties hebben nood aan meer ruimte om hun maatschappelijke rol op te nemen. Er moet ruimte gemaakt worden om niet sporttechnisch geschoold personeel aan te werven en er is meer bewegingsvrijheid nodig om samen te werken met andere sectoren. Buurtsport verdient een volwaardige plaats in het sportlandschap. Het mag niet verworden tot enkel een aanbod in de buurt of een outreachende methodiek. Toekomstig beleid moet deze praktijken versterken en verbinden met clubs en het lokale sportbeleid. Sportclubs moeten stimulansen vinden om sport in verschillende settings en formats aan te bieden.

VERENIGEN – kies voor sociale clubondersteuning

Sport brengt mensen samen. Maar de instroom van nieuwe groepen in de (centrum)steden zorgt voor heel wat druk op de clubs. Dēmos vraagt een toekomstig sportbeleid dat extra aandacht geeft aan de verenigingscomponent van het clubgebeuren. Er is nood aan sociale clubondersteuning⁷. Dat moet clubs versterken om een maatschappelijke rol op te nemen. Daarnaast zien we heel wat nieuwe initiatiefnemers op het veld, vaak aangevuurd vanuit andere sectoren. Nieuw beleid moet deze bottom-upinitiatieven ook groeikansen bieden. Meer ruimte voor experiment – dat ook buiten de huidige contouren van de sportsector kleurt – moet de sportparticipatie van precare groepen ten goede komen. Dit vraagt om specifieke investeringen vanuit verschillende beleidsdomeinen en gerichte impulsen voor de (centrum)steden.

MEER EERLIJKE KANSEN – bruggenbouwers tussen clubs en andere partners

Met een te eenzijdige focus van het sportbeleid op competitie, het prestatiegerichte en het sporttechnische vallen mensen uit de boot. De praktijk verliest het sociale en sportpedagogische uit het oog. Waar dat laatste wel centraal staat, dreigen twee circuits te ontstaan: een binnen sport en een binnen welzijn/sociaal beleid⁸. Dat komt de in- en doorstroom van sporters niet ten goede. Een meer geïntegreerd sportbeleid moet vermijden dat deze breuklijn versterkt wordt. In deze optiek dringt ook een nieuw soort sportberoepskracht zich op: een bruggenbouwer tussen de sportclubs en andere partners. Die komt er door in te zetten op samenwerking, ouderbetrokkenheid, laagdrempelige opleidingen en competentieontwikkeling in de praktijk. Toekomstig beleid moet garant staan voor een meer sociaal jeugdsportbeleid. Daarmee onderstrepen we het belang van investering in kwaliteitszorg in de jeugdwerkingen van sportclubs.

WIJ ZIJN ERVOOR ~KUNST/CULTUUR~

NABIJHEID – kiezen voor een bredere cultuurpraktijk

Het belang van lokale verankering van kunst/cultuur kan niet genoeg beklemtoond worden. Praktijkontwikkeling en beleid start dan vanuit de cultuurbeleving van burgers en veel minder vanuit een spreidingsgedachte. Dēmos bepleit een bredere cultuurpraktijk waarin kunsten-, cultuur-, jeugd, vormings- en erfgoedcentra nauwer samenwerken om functies gezamenlijk op te nemen. In deze tendens zetten makers (kunstenaars, gezelschappen, cultuureducatieve organisaties...) langere processen op binnen een lokale context. Dit moet sociaal-artistische en participatieve praktijken meer ruimte geven. Daarom is het wenselijk dat de functiebenadering van het Kunstendecreet zich ook doorzet naar de overige sectordecreten en dat het toekomstige beleid samenwerkingen stimuleert en honoreert.

MAATSCHAPPELIJKE INBEDDING – experiment in tussenruimtes

Een veelzijdige en maatschappelijk relevante kunst/cultuursector zoekt voortdurend naar raakvlakken met andere beleidsdomeinen. Die zijn er op vele fronten, maar al bij al nog te weinig. Dēmos werkt zeer gericht op het raakvlak met welzijn en sociaal beleid en merkt dat de kennis- en expertiseoverdracht telkens wederkerig is en een concrete impact heeft⁹. We bepleiten een gerichte aandacht voor intersectorale 'tussenruimtes' als locus voor innovatie en vernieuwing. In de praktijk bemoeilijkt de beleids- en sectorale verkokering diepgaande samenwerking. Daarom is afstemming en samenwerking vanuit verschillende beleidsdomeinen noodzakelijk.

TALENT – (h)erken en empower nieuwe makers

De detectie, instroom, ontwikkeling en doorstroming van creatief en artistiek talent vraagt om een nieuwe benadering¹⁰. In het licht van een veranderende – superdiverse – samenleving is er behoefte aan nieuwe invalshoeken, werkvormen en beoordelingscriteria. Deze moeten garanderen dat makers met meer uiteenlopende achtergronden aansluiting vinden. Dēmos bepleit dat het toekomstig beleid daarom niet enkel inzet op veranderingsprocessen in structuren en organisaties, maar veel meer de klemtoon legt op het (h)erkennen en empoweren van een diversere groep makers. Dit vraagt om een gerichte langetermijninvestering: zowel direct door middel van beurzen en projecten, als indirect via het ondersteunen van nieuwe broed- en werkplaatsen.

WIJ ZIJN ERVOOR ~EXTRA AANDACHT~

PERSONEN MET EEN BEPERKING – focus opnieuw aanscherpen

Personen met een handicap worden structureel meegenomen in het Vlaamse participatiebeleid. In de praktijk merken we echter een terugval in focus. Vrijtijdsinitiatieven voor personen met een beperking groeien niet langer, en ook de noodzakelijke inclusieve benadering stagneert. Toekomstig beleid moet deze focus opnieuw aanscherpen. In het kader van persoonsvolgende financiering bepleit Dēmos budgetten op maat die domeinoverschrijdend ingezet kunnen worden. Daarmee groeit het zelfbeschikkingsrecht en zullen actoren in cultuur, jeugdwerk en sport actiever moeten inspelen op vragen van personen met een beperking. Afstemming, kennisopbouw en ervaringsuitwisseling tussen vrijetijds-, welzijns-, en zorgactoren wordt essentieel¹¹. De uitbouw van regionale netwerkverbanden, op schaal van de vrijetijdzorgorganisaties, kan op deze nood inspelen.

SECTORALE BOVENBOUW – partner in innovatie

Dēmos komt in contact met heel wat steunpunten. Bij hen herkennen we de constante zoektocht naar benaderingen en werkvormen die nauwer aansluiten op de dynamieken in het veld. Ze voelen de noodzaak om enerzijds meer in horizontale verbanden te gaan samenwerken met actoren binnen en buiten hun domein, en anderzijds om sterker in te zetten op praktijkontwikkeling. Deze tendens kan leiden tot meer horizontale coördinatie en/of afstemming met belendende sectoren, meer innovatie en een meer geïntegreerd beleid. Dit impliceert evenwel een toekomstig beleid dat bovenbouwactoren voldoende ruimte en middelen laat en een overheid die actief in dialoog gaat met alle partners.

DUURZAAMHEID – een opdracht voor iedereen

De ecologische draagkracht van de aarde is eindig. Dat besef groeit en vindt stilaan ingang in de sectoren cultuur, jeugdwerk en sport. Met de cultuursector als speerpunt. Daar startte, ondersteund vanuit de Vlaamse Regering, een eigen transitienetwerk op (Pulse) en in verschillende steden heb je Green Track. Dēmos is ervan overtuigd dat duurzaamheid een leidend principe moet worden in beleid en praktijk, en dat doorheen de verschillende sectoren. Daarom bepleiten we een uitbreiding van dergelijke initiatieven in jeugdwerk en sport. Duurzaamheidsdenken impliceert niet alleen ecologische winst, maar tegelijk ook meer sociale rechtvaardigheid. Toekomstig beleid dat deze denkrichting uitdraagt zal ongetwijfeld leiden tot nieuwe praktijken die de inclusie en de integratie van preciaire groepen bevordert.

MEMORANDUM ~VOETNOTEN~

¹ zie hierover o.a. het traject 'Transitie en transformatie' van het Kenniscentrum Vlaamse Steden. <http://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be>

² Elkhuisen, S.; Gielen, P.; van den Hoogen, Q.; Lijster, T. & Otte, H. (2014) De waarde van cultuur. Socius vzw, Brussel. Deze onderzoekopdracht ging uit van de steunpunten Socius, Locus, Cultuurnet Vlaanderen, FARO, VTi – Vlaams Theater Instituut, Bibnet, Circuscentrum, BAM, Forum voor Amateurkunsten, Dēmos, Stichting Lezen, Muziekcentrum Vlaanderen en Vlaams Architectuurinstituut, en werd gerealiseerd met steun van het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media en in samenwerking met het onderzoeksplatform Cultuur.

³ *ibid.* De onderzoekers stellen dat de publieke waarde wordt bepaald door het spel tussen socialisatie, kwalificatie en subjectivering.

⁴ zie hierover o.a. Filip, C. & Roets, G. (2011) Vrijtijdsbeleving van kinderen in armoede. Eindrapport onderzoek in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap, CJSM, Afdeling Jeugd. Vakgroep Sociale Agogiek, Universiteit Gent.

⁵ zie hierover o.a. De Bruyne, L.; Rogé, B. (2014) Tussen ruimte, kunst en kapers. Wat we kunnen leren van het creatief ondernemerschap in 'vrijhavens'. Dēmos vzw, Brussel.

⁶ zie hierover o.a. De Visscher, K. (2014) Niets meer dan gelijkheid. Over jonge mensen, superdiversiteit en de jeugdsector. Dēmos vzw, Brussel.

⁷ zie hierover Van Driessche, T. & Rogé, B. (2013) Sociale verenigingsondersteuning. Het vergeten pleidooi voor de maatschappelijke rol van sportclubs. In Momenten nr.11 Troebel Water. Momenten over het politieke van participatie aan cultuur, jeugdwerk en sport. Dēmos vzw, Brussel.

⁸ zie hierover o.a. Haudenhuyse, R.; Nols, Z.; Theeboom, M. & Coussée, F. (2013) Wij sporten mee. Verkennend onderzoek naar de rol van sportclubs in het leven van maatschappelijk kwetsbare jongeren. Dēmos vzw, Uit de Marge vzw & Cera, Brussel.

⁹ zie hierover o.a. Van de Walle, I. (2013) Buitenbenen. Naar een lokaal en sociaal vrijetijdsbeleid. Dēmos vzw, Brussel.

¹⁰ zie hierover o.a. Simons, G.; Maréchal, M.; Hesters, D. & Gadeyne, J. (2013) In Nesten. Onderzoek naar talentontwikkeling en interculturaliteit in de podiumsector. Dēmos vzw, VTi, BKO-RAB, Brussel.

¹¹ zie hierover o.a. Beelen, E. & De Visscher, K. (2011) Vrije tijd, in en uit zorg. Exploratief onderzoek naar de vrijetijdsparticipatie van personen met een beperking. Dēmos vzw, Brussel.

DEMOS IS ALS KENNISCENTRUM ACTIEF BINNEN HET VLAAMS PARTICIPATIEDECREET. WE WERKEN PROACTIEF AAN BELEID EN PRAKTIJKEN DIE DE PARTICIPATIE VAN KANSENGROEPEN AAN CULTUUR, JEUGDWERK EN SPORT BEVORDEREN. DIT GEBEURT BINNEN EEN TRANSVERSAAL EN INTERDISCIPLINAIR KADER.

DEMOS FLANKEERT EN ONDERSTEUNT ZOWEL INDIVIDUELE ORGANISATIES BINNEN DE SECTOREN CULTUUR, JEUGD EN SPORT, LOKALE BESTUREN ALS SECTORACTOREN. WE PLAATSEN KENNISOPBOUW EN PRAKTIJKONTWIKKELING IN EEN BREED MAATSCHAPPELIJK KADER EN CREËREN BRUGGEN TUSSEN ORGANISATIES, SECTOREN EN BESTUREN. ONZE WERKING ORIËNTEERT ZICH OP NOODZAKELIJKE MAATSCHAPPELIJKE VERANDERINGEN DIE EEN MEER OPEN EN INCLUSIEVE SAMENLEVING BEWERKSTELLIGEN. ALS ORGANISATIE DRAGEN WE DIVERSITEIT, GELIJKE KANSEN, SOLIDARITEIT EN DUURZAAMHEID ACTIEF UIT ALS CENTRALE WAARDEN.

Dēmos vzw
An De bisschop (directeur)
Ann Demeulemeester (voorzitter)
Saintelettesquare 19 – 1000 Brussel
info@demos.be – 02 204 07 00
www.demos.be

